

تشدید چالش‌های نظامی با توقف مذاکرات مناقشه قره باغ

با توقف مذاکرات پیرامون حل مناقشه قره باغ کوهستانی، بازیگران منطقه‌ای لفاظی‌های نظامی‌شان را تشدید کرده‌اند.

به گزارش آران نیوز به نقل از گروه بین الملل خبرگزاری تسنیم؛ ماه می در تاریخ درگیری‌ها و تنش‌های میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان از اهمیت بالایی برخوردار است. این ماه مصادف با سالگرد اشغال دو شهر شوشا و لاجین و هم چنین امضای توافق آتش بس میان دو کشور در 26 سال پیش است. نیروهای مسلح جمهوری آذربایجان در بازه 18 الی 22 ماه می سال جاری تمرینات عملیاتی و تاکتیکی در مقیاس بزرگی را هم در سرزمین اصلی و هم در جمهوری خودمختار نخجوان انجام دادند. در این مانور حدود 10 هزار نیروی نظامی، 120 تانک و وسیله نقلیه زرهی، هم چنین 200 سیستم موشکی از جمله سیستم موشکهای پرتاب چندگانه پولونز و سامانه‌های موشکی بالستیک دوربرد لورا شرکت داشتند (1).

در همین حال در تاریخ 21 می، رژیم حاکم بر سرزمینهای اشغالی قره باغ مراسم تحلیف رئیس جدید جمهوری خودخوانده قره باغ را پس از 5 هفته از برگزاری دومین دور انتخابات ریاست جمهوری برگزار کرد که با محکومیت جامعه جهانی نیز روبرو شد. با این حال، مشارکت نیکول پاشینیان نخست وزیر فعلی ارمنستان در مراسم تحلیف رئیس جمهوری خودخوانده قره باغ با واکنشهای شدید دولت جمهوری آذربایجان روبرو شد. وزارت امور خارجه جمهوری آذربایجان در بیانیه‌ای تأکید کرد که کشوری که خواهان صلح است، سیاست تجاوز را دنبال نکرده و مانع روند مذاکرات نخواهد شد و در نهایت یک حامی واقعی صلح نباید تهدیدکننده روند صلح باشد (2).

اوضاع فعلی، انحرافی عمده از روند دلگرم مذاکرات حل مناقشه قره باغ میان باکو و ایروان است که پیشرفت مناسبی پیدا کرده بود. از سال 2019 رؤسای جمهور و وزرای امور خارجه جمهوری آذربایجان و ارمنستان چندین دیدار حضور، و چهره به چهره برگزار کردند.

به عنوان مثال در تاریخ 28 الی 30 ژانویه 2020 نشست مهمی در ژنو برگزار شد. در این نشست 3 روزه که با حضور وزرای امور خارجه جمهوری آذربایجان و ارمنستان و نیز کشورهای عضو گروه مینسک (سازمان امنیت و همکاری اروپا) برگزار شد، درباره گامهای بعدی جهت ایجاد صلح میان دو کشور بحث و تبادل نظر صورت گرفت. علاوه بر این، باکو و ایروان درباره اصول و عناصر پایه جهت دست یابی به یک توافق نهایی مذاکره کردند (3). این دور از مذاکرات به دنبال دیدارهایی صورت گرفت که از پاییز 2019 آغاز شد و حتی منجر به دیدارهای متقابل روزنامه نگاران دو کشور شد. با این وجود به دلیل موانع و سنگ اندازیهایی داخلی روند پیشرفت مذاکرات دو کشور متوقف شده است. نخست، نیکول پاشینیان نخست وزیر ارمنستان درست قبل از نشست اجلاس وین که در مارس 2019 برگزار شد، خواستار حضور رژیم جدایی طلب قره باغ کوهستانی به عنوان طرف سوم در مذاکرات شد. این پیشنهاد به صورت قاطع از سوی گروه مینسک و اتحادیه اروپا رد شد. پس از اجلاس وین، دیوید تونویان وزیر دفاع ارمنستان در دیدار با گروهی از ارامنه ساکن در آمریکا اعلام کرد که این کشور استراتژی نظامی خود را تغییر خواهد داد که به معنای قصد ارمنستان جهت انجام عملیات نظامی علیه سرزمینهای جمهوری آذربایجان تلقی شد. به موازات مذاکرات، ایروان به فعالیتهای تنش زا از جمله اسکان ارامنه سوری که به دنبال جنگ آواره شده بودند در منطقه قره باغ دست زد (4).

علاوه بر این، جمهوری آذربایجان مدعی است که ارمنستان اقدام به مرمت آثار تاریخی با هویت آذری در مناطق اشغالی کرده که هدف این اقدامات آذربایجان زدایی از آثار فرهنگی و مذهبی منطقه است (5).

الهام علی اف رئیس جمهور آذربایجان در 4 اکتبر 2019 در نشستی که در شهر سوچی روسیه برگزار شد اعلام کرد که هم از منظر حقوق بین الملل و هم از نظر تاریخی، منطقه قره باغ متعلق به این کشور است (6).

علی اف به عمد این صحبتها را در یک نشست بین المللی در روسیه - به عنوان متحد جدی ارمنستان - مطرح کرد تا پاسخی صریح به ادعاهای پاشینیان مبنی بر لزوم یکپارچه شدن مناطق اشغالی قره باغ با اراضی جمهوری ارمنستان داده باشد. وی یک هفته بعد در تاریخ 11 اکتبر 2019 و در اجلاس سران کشورهای مستقل مشترک المنافع که در عشق آباد برگزار شد، گارگین در-

هاروتیونیان را به همکاری با آلمان نازی متهم کرد. گارگین در-هاروتیونیان معروف به گارگین نژده یکی از رهبران کلیدی سیاسی و نظامی اولین جمهوری ارمنستان، فدراسیون انقلابی ارمنی و قهرمان ملل ارمنستان است (7).

موضع گیریهای سرگئی لاوروف وزیر امور خارجه روسیه درباره حل مناقشه قره باغ نیز بحثهای شدیدی را در جمهوری آذربایجان و ارمنستان ایجاد کرد. در تاریخ 15 آوریل 2020، لاوروف فاش کرد که طرفین در حال بحث روی سند جدیدی بودند که شامل رویکرد مرحله ای به کاهش تنش است تا در مرحله اول چندین منطقه در اطراف قره باغ آزاد شده و ممنوعیت حمل و نقل و محدودیتهای اقتصادی و ارتباطی برطرف شود. علاوه بر این، لاوروف بر اجرای قطعنامه های شورای امنیت سازمان ملل متحد مبنی بر الزام ارمنستان از خروج از سرزمینهای اشغال، تأکید کرد (8).

اظهارات وزیر امور خارجه روسیه باعث عصبانیت ارمنستان شد. پاشینیان نخست وزیر ارمنستان در تاریخ 16 مه در یک کنفرانس خبری اعلام کرد که انجام مذاکرات بیشتر بر اساس اسناد و توافقات قبل را متوقف کرده است (9).

این امر به نوبه خود، باعث واکنش شدید جمهوری آذربایجان شد. حکمت حاجی اف دستیار سیاسی رئیس جمهور آذربایجان اظهار داشت که آتش بس صلح دائمی نیست و طبق ماده 51 منشور سازمان ملل متحد، جمهوری آذربایجان حق خود را برای اطمینان از تمامیت ارضی و حاکمیت خود در مرزهای شناخته شده بین المللی با استفاده از همه ابزارها حفظ می کند (10).

در ماههای اخیر، جمهوری آذربایجان دامنه روابط نظامی خود با چندین کشور خارجی از جمله کشورهای عضو سازمان پیمان آتلانتیک شمالی را افزایش داده است. حجم واردات محصولات دفاعی جمهوری آذربایجان از ترکیه به عنوان یک کشور عضو ناتو در مقایسه با سال قبل 39.85 درصد رشد داشته است. در 24 فوریه 2020 نیز در سفر الهام علی اف به ایتالیا، قرارداد خرید جت های آموزشی M346 میان دو کشور امضا شد. اوضاع امنیتی منطقه قفقاز جنوبی بار دیگر به طور فزاینده ای افزایش یافته است. در نتیجه بن بست سیاسی ایجاد شده در روند مذاکرات حل مناقشه قره باغ، تشدید لفاظی های نظامی در حال پر کردن خلاء مذاکرات است و به موازات آن روندهای نظامی سازی همچنان در حال شتاب هستند.

<https://mod.gov.az/en/news/the-command-staff-exercises-of-the-nakhchivan-garrison-troops-ended-video-31051.html> .1

<https://mfa.gov.az/en/news/6686/view> .2

<https://www.osce.org/minsk-group/445114> .3

<https://hetq.am/en/article/109945> .4

<https://www.azerbaycan24.com/en/community-vile-intentions-behind-armenia-s-plans-to-restore-monuments-in-karabakh> .5

<https://ona.az/en/nagorno-karabakh/valdai-garabagh-is-azerbaijan-special-reportage-9107> .6

<https://en.president.az/articles/34410> .7

<http://www.turan.az/ext/news/2020/4/free/politics%20news/en/123403.htm> .8

<https://www.Iragir.am/ru/2020/05/16/174006> .9

https://apa.az/en/nagorno_garabagh/Azerbaijan's-patience-has-its-limits-says-Aide-to .10